

**Міністерство екології
та природних ресурсів України**

**Міністерство внутрішніх
справ України**

Н А К А З

01.01.2018

м. Київ

№1/1

**Зареєстровано в Міністерстві
юстиції України
01.02.2018 р.
за № 2/2**

Інструкція про організацію гасіння пожеж підрозділами служби державної охорони природно-заповідного фонду, оперативно-рятувальної служби цивільного захисту та постійних лісокористувачів у природних екосистемах Чорнобильського радіаційно-екологічного біосферного заповідника

Відповідно до Кодексу цивільного захисту України, Закону України «Про правовий режим території, що зазнала радіоактивного забруднення внаслідок Чорнобильської катастрофи», Закону України «Про захист людини від впливу іонізуючого випромінювання», Закону України «Про природно-заповідний фонд України», з метою створення правової бази для ефективного гасіння лісових та інших пожеж, а також належної міжвідомчої взаємодії підрозділів служби державної охорони Чорнобильського радіаційно-екологічного біосферного заповідника, що відноситься до сфери управління ДАЗВ, та підрозділів цивільного захисту ДСНС України під час організації гасіння лісових пожеж та пожеж на природних територіях, у межах зони відчуження і зони безумовного (обов'язкового) відселення **НАКАЗУЄМО:**

1. Затвердити Інструкцію про організацію гасіння пожеж підрозділами служби державної охорони природно-заповідного фонду, оперативно-рятувальної служби цивільного захисту та постійних лісокористувачів у

природних екосистемах Чорнобильського радіаційно-екологічного біосферного заповідника, що додається.

2. Цей наказ набирає чинності з дня його офіційного опублікування.

3. Державному агентству України з управління зоною відчуження (Петрук В. В.) забезпечити подання цього наказу на державну реєстрацію до Міністерства юстиції України.

4. Контроль за виконанням цього наказу покласти на заступника Міністра екології та природних ресурсів та заступника Міністра внутрішніх справ відповідно до розподілу функціональних обов'язків.

**Міністр екології
та природних ресурсів України
О. М. Семерак**

**Міністр внутрішніх справ України
А. Б. Аваков**

ЗАТВЕРДЖЕНО

Наказ Міністерства екології та природних ресурсів України,
Міністерства внутрішніх справ
України

10.01.2018 №01/01

Зареєстровано в Міністерстві
юстиції України

10.02.2018 р. за №03/03

Інструкція про організацію гасіння пожеж підрозділами служби державної охорони природно-заповідного фонду, оперативно-рятувальної служби цивільного захисту та постійних лісокористувачів у природних екосистемах Чорнобильського радіаційно-екологічного біосферного заповідника

1. Загальні положення

1.1 Ця інструкція визначає порядок організації гасіння лісових пожеж та пожеж в інших природних екосистемах (надалі – пожежі) на території Чорнобильського радіаційно-екологічного біосферного заповідника (надалі – Заповідник) підрозділами служби державної охорони природно-заповідного фонду (надалі – підрозділи охорони Заповідника), Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту Київської області (надалі – підрозділи ОРС), постійними лісокористувачами, лісовий фонд яких межує із територією Заповідника (надалі – суміжні постійні лісокористувачі), а також встановлює особливості міжвідомчої взаємодії під час гасіння цих пожеж.

1.2 Організація заходів щодо запобігання виникненню, поширенню та гасіння пожеж на території Заповідника, відповідальність за їх ліквідацію покладається на підрозділи охорони Заповідника, крім випадків встановлених законом.

1.3 Виконання цієї інструкції є обов'язковим для підрозділів охорони Заповідника, а також підрозділів оперативно-рятувальної служби цивільного захисту, суміжних постійних лісокористувачів, які можуть бути задіяні під час гасіння пожеж як додаткові сили.

2. Організація гасіння лісових пожеж

2.1 Забезпечення організації пожежної безпеки на території Заповідника покладається на підрозділи охорони Заповідника, які зобов'язані здійснювати контроль в цій сфері та виконувати протипожежні заходи на землях, що перебувають у його постійному користуванні.

2.2 Інформаційне забезпечення та координацію роботи сил та засобів під час гасіння пожеж у природних екосистемах підрозділами охорони Заповідника, ОРС, суміжними постійними лісокористувачами, які можуть залучатися як додаткові сили під час гасіння пожеж, покладають на центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері управління зоною відчуження та зоною безумовного (обов'язкового) відселення.

2.3 Управління гасінням лісовими пожежами будується на засадах єдиного керівництва та жорсткої дисципліни.

2.4 Керівником гасінням лісової пожежі (надалі – КГЛП) є головний природознавець Заповідника, або старша посадова особа за розподілом обов'язків. До їх прибуття, керівництво гасінням пожежі здійснює старша за посадою відповідальна особа охорони Заповідника. КГЛП немає права покладати виконання власних обов'язків на інших осіб, за виключенням випадків, передбачених п.2.5 цієї Інструкції.

2.5 Вказівки КГЛП обов'язкові для виконання всіма працівниками охорони Заповідника, підрозділами ОРС та лісової охорони суміжних постійних лісокористувачів, які залучаються до гасіння пожеж. Ніхто не вправі втручатись в діяльність КГЛП, крім випадків відсторонення його від виконання обов'язків та прийняття керівництва гасінням пожежі на себе або призначення іншої посадової особи.

2.6 Організація гасіння лісової пожежі передбачає:

- розвідку місця пожежі та оцінювання оперативно-тактичних обставин;
- оперативне розгортання сил та засобів на місці пожежі;
- створення структури керування на місці пожежі із визначення ділянок гасіння підлеглими працівниками;
- постановку або визначення завдань перед підлеглими працівниками, надання їм необхідної кількості сил та засобів для виконання поставлених завдань, створення резерву сил та засобів;
- забезпечення інформування між підрозділами та здійснення постійного контролю за станом гасіння;

2.7 Дії підрозділів щодо гасіння пожеж включають в себе приймання та опрацювання повідомлення про пожежу, виїзд та слідування до місця пожежі, розвідку місця пожежі, розгортання сил та засобів, ліквідацію та локалізацію горіння, збір та повернення до місця постійного розташування.

2.8 Розвідку місця пожежі, оперативне розгортання сил та засобів, ліквідацію та локалізацію горіння на місці пожежі виконують одночасно.

2.9 Організацію гасіння пожеж на території Заповідника здійснюють із врахуванням мобілізаційного плану залучення сил та засобів для гасіння пожеж, який затверджується центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері управління зоною відчуження та зоною безумовного (обов'язкового) відселення. Мобілізаційний план залучення сил та засобів переглядається за необхідності, але не рідше одного разу на два роки, та є обов'язковим для виконання підрозділами охорони Заповідника, підрозділами ОРС, та суміжними постійними лісокористувачами.

3. Приймання повідомлень, виїзд та розгортання на місці лісової пожежі

3.1 Дії підрозділів із гасіння пожеж починаються із моменту отримання повідомлення про пожежу та вважаються закінченими у разі повернення сил та засобів на місце постійного розташування.

3.2 Приймання та опрацювання повідомлення про пожежу проводить диспетчер Заповідника та включає в себе приймання інформації про пожежу, її реєстрацію та оцінку, повідомлення директора та головного природознавця та виконання рішення про направлення на місце пожежі сил та засобів.

3.3 У разі прийняття рішення про направлення на місце пожежі працівників або підрозділів охорони Заповідника, диспетчер зобов'язаний за наявними каналами зв'язку оперативно забезпечувати їх інформацією про розвиток пожежі, а також проінформувати директора та головного природознавця Заповідника.

3.4 Після направлення на місце пожежі працівників/підрозділів державної охорони Заповідника, диспетчер повідомляє оперативному черговому центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері управління зоною відчуження та зоною безумовного (обов'язкового) відселення, а також черговому Оперативно-рятувальній служби цивільного захисту. Якщо інформація про пожежу, що надійшла, містить ознаки

великої, диспетчер зобов'язаний повідомити відповідних чергових одразу після повідомлення директора та головного природознавця Заповідника.

3.5 Старша відповідальна особа охорони Заповідника, яка направляється для гасіння, повинна негайно повідомити диспетчеру час виїзду, кількість задіяних працівників та техніки.

3.6 Виїзд та прямування до місця пожежі здійснюють в якомога стислий час шляхом оперативного збору та виїзду працівників, рухом транспортних засобів найкоротшим маршрутом та знанням лісового фонду.

3.7 Прямування до місця пожежі припиняється виключно за розпорядженням диспетчера.

3.8 Під час виявлення на шляху прямування іншої пожежі, керівник групи або найвищий за посадою працівник групи, що прямує до місця пожежі, повідомляє про виявлену пожежу диспетчеру та діє залежно від оперативної обстановки або за вказівкою директора або головного природознавця Заповідника.

3.9 Оперативне розгортання сил та засобів включає в себе дії працівників/підрозділів по приведенню техніки, яка прибула до місця пожежі в стан готовності до основного завдання із гасіння пожежі.

3.10 Основні сили засоби, залежно від обстановки та ділянки пожежі, необхідно зосереджувати з боку місць заготівлі деревини, торф'яних полів, лісового масиву.

4. Розвідка пожежі

4.1 Розвідка місця лісової пожежі (надалі – розвідка) є початковою дією із пожежогасіння та здійснюється з метою збирання інформації про пожежу для оцінювання обстановки та ухвалювання рішень щодо організації гасіння.

4.2 Розвідку пожежі проводять безперервно з моменту отримання інформації про неї до моменту її ліквідації.

Під час розвідки пожежі необхідно визначити:

- вид і розміри пожежі, рельєф місцевості, швидкість і напрямок поширювання вогню, очікуваний розвиток пожежі у період його гасіння, вірогідність його поширювання, склади лісопродукції, торф'яні поля, пасовища та перелоги тощо;
- ділянки, де можливий найбільш інтенсивний розвиток пожежі (хвойний молодняк, площі лісових культур, тимчасові склади лісопродукції тощо);
- можливі перешкоди, що призупинять поширення вогню, і вигідні для локалізації рубежі (дороги, просіки, річки, канали, струмки, галявини, сирі лощини тощо);
- можливість і шляхи під'їзду до межі лісового масиву, шляхів відходу працівників на випадок виникнення небезпеки посилення вогню, визначення меж та флангів пожежі з метою застосування механізованих засобів для її локалізації і гасіння, визначення вирішального напрямку;
- наявність і можливість використання природних джерел водопостачання;
- ділянки для запуску зустрічного контрольного палу та умов прокладання мінералізованих смуг.

4.3 У разі охоплення вогнем значної площі лісу або лісів у межах режимно-радіаційної зони №1 та на окремих ділянках режимно-радіаційної зони №2, розвідку та спостереження за його поширенням і ходом його гасіння проводять за допомогою авіації, безпілотних літальних апаратів і спеціального автотранспорту з використанням картографічних матеріалів.

4.4 Розвідку проводять КГЛП, та/або інші працівники, які знають місцевість за дорученням КГЛП, а також кожна посадова особа на дорученій ділянці ведення дій із гасіння пожежі.

4.5 За необхідності проведення розвідки одночасно у різних напрямках, КГЛП створює декілька розвідувальних груп у складі не менше як із трьох осіб кожна.

4.6 Під час організації розвідки КГЛП повинен користуватися поквартальними мапами щільності забруднення лісових масивів для прогнозування та визначення захисту працівників від радіаційного опромінення.

4.7 Працівники, які проводять розвідку, зобов'язані:

- дотримуватись правил охорони праці, дозиметричного контролю;
- використовувати найбільш короткі і безпечні шляхи прямування;
- мати із собою необхідні засоби індивідуального захисту, СІЗОД, засоби зв'язку та засоби гасіння;
- використовувати наявну технічну документацію;
- підтримувати постійний зв'язок із КГЛП або штабом на пожежі, доповідати про результати розвідки.

4.8 За результатами розвідки КГЛП визначає план виконання робіт із гасіння пожежі, який доводить його до керівників структурних підрозділів (лісової пожежної станції, лісництва) або старших за посадою відповідальних осіб охорони Заповідника.

5. Гасіння лісових пожеж на радіаційно-забруднених землях

5.1 Основним завданням підрозділів охорони Заповідника в сфері пожежної безпеки є ліквідація пожеж у максимально стислі терміни, у тих розмірах, які пожежі набули на момент прибуття сил та засобів. Під час виконання поставлених завдань, пріоритетним є збереження життя та здоров'я працівників, які виконують роботи із гасіння пожежі, та запобігання поширенню радіоактивного забруднення на суміжні території.

5.2 Під час виконання основного завдання із гасіння пожеж визначальним критерієм, що обумовлює порядок таких робіт є щільність забруднення ґрунту понад доаварійний рівень ізотопами цезію, стронцію, плутонію. Організацію робіт із гасіння пожеж здійснюють за умови не перевищення встановлених для зони відчуження та зони безумовного (обов'язкового) відселення контрольних рівнів опромінення працівників.

5.3 Залежно від рівня радіаційного забруднення територія заповідника має наступне радіаційно-режимне зонування :

Зона №1 – щільність забруднення ізотопами плутонію $> 11,1$ кБк /м²; стронцію-90 $> 370,0$ кБк /м²; цезію-137 $> 3700,0$ кБк /м², середньорічна доза опромінення > 5 мЗв.

Зона №2 - щільність забруднення ізотопами плутонію $3,7 - 11,1$ кБк /м²; стронцію - 90 $< 111,1 - 370,0$ кБк /м²; цезію - 137 $1480,0 - 3700,0$ кБк /м², середньорічна доза опромінення від 2 до 5 мЗв.

Зона №3 - щільність забруднення ізотопами плутонію $< 3,7$ кБк /м², стронцію - 90 $< 111,0$ кБк /м², цезію -137 $< 1480,0$ кБк /м², середньорічна доза опромінення – 2 мЗв;

5.4 Планування виконання робіт із гасіння пожеж включає в себе визначення технічних засобів, тактичних прийомів, строків ліквідації пожежі, розподіл наявних сил та засобів пожежогасіння за периметром пожежі, організація зв'язку між пожежами, необхідність залучення додаткових сил та засобів, заходи із збирання інформації щодо поточної ситуації.

5.5 **Обов'язки керівника гасіння лісової пожежі:**

5.5.1 організувати проведення інструктажу працівників із питань радіаційної та пожежної безпеки;

5.5.2 організувати розвідку та оцінити обстановку на пожежі, передати інформацію про час прибуття на пожежу, площу і характеристику пожежі, хід її гасіння диспетчеру Заповідника;

5.5.3 перевірити забезпечення у працівників, що залучені до гасіння пожежі, наявність основних та допоміжних засобів індивідуального захисту;

5.5.4 організувати проведення дозиметричного контролю згідно з вимогами РНБУ- 97, ОСПУ – 2005 та цього Наказу, з'ясувати рівні радіаційного забруднення на місці пожежі, позначити межі найбільш небезпечних місць та виставити пости радіаційного спостереження.

5.5.5 постійно контролювати дотримання працівниками вимог дозиметричного контролю у взаємодії зі службою дозиметричного контролю;

5.5.6 у визначених цим наказом випадках, приступати до гасіння пожеж після отримання відповідних письмових дозиметричних допусків на роботи із гасіння пожежі за умов радіаційної безпеки;

5.5.7 призначити командирів груп із гасіння пожеж, поставити їм завдання;

5.5.8 організувати влаштування пункту дезактивації, санітарної обробки і медичної допомоги особовому складу;

5.5.9 організувати систему радіозв'язку для управління залученими силами та засобами, визначити порядок надання інформації;

5.5.10 визначити безпечні місця для тимчасової дислокації особового складу/підрозділів, які прибули для гасіння пожежі, включаючи резерв сил та засобів, запас хімічного одягу, приладів індивідуального та групового дозиметричного контролю;

5.5.11 під час визначення тимчасової дислокації сил та засобів, слідкувати за напрямом та силою вітру, вживаючи заходів, щоб працівники не перебували у задимленій зоні. У разі необхідності осадження продуктів горіння приймає рішення про застосування розпиленої води у вказаних місцях;

5.5.12 на підставі даних служби дозиметричного контролю визначити гранично допустимий час роботи працівників на ділянках із підвищеними рівнями радіації;

5.5.13 вживати інших вичерпних заходів для припинення у найкоротший термін поширення вогню, ліквідації та локалізації пожежі.

5.6 Під час розрахунку сил та засобів пожежогасіння, КГЛП враховує силу та швидкість поширення пожежі, можливість її переростання у верхову чи велику пожежу.

5.7 У разі значного перевищення допустимих рівнів іонізувального випромінювання КГЛП приймає рішення про припинення оперативних дій та виведення працівників із небезпечної зони.

5.8 За загальним правилом КГЛП не направляє працівників для гасіння пожежі у місця із небезпечними рівнями іонізувального випромінювання. У випадках можливості гасіння великої лісової пожежі у короткий термін за умови завідомо перевищення контрольного рівня іонізувального випромінювання та якщо не можна вжити інших заходів, які виключають такий рівень опромінення, допускається опромінення осіб, залучених до гасіння пожежі, вище контрольного рівня лише за їх письмовою згодою. Відповідне рішення КГЛП може бути обумовлено лише необхідністю попередження подальшого небезпечного розвитку пожежі, рятування життя людей або можливості опромінення більшої кількості людей.

5.9 Обов'язки працівників, які задіяні у гасінні пожеж:

5.9.1 до початку гасіння пожежі пройти інструктаж із радіаційної безпеки під час ліквідації пожеж;

5.9.2 під час виконання поставлених завдань виконувати вимоги цього Наказу, вказівки КГЛП та безпосередніх керівників;

5.9.3 працювати чітко, швидко та злагоджено, перешкоджаючи розвитку пожежі та забезпечуючи його ліквідацію;

5.9.4 до прибуття на пожежу бути забезпеченими основними та допоміжними засобами індивідуального захисту, засобами гасіння, ручним пожежним інструментом, приладами гасіння та засобами зв'язку;

5.9.5 під час розвідки, гасіння та локалізації пожежі користуватись основними та допоміжними засобами індивідуального захисту, підтримувати зв'язок;

5.9.6 стежити за змінами умов пожежі, а у разі виникнення небезпеки негайно повідомити всіх учасників пожежогасіння;

5.9.7 вжити заходів щодо обмеження поширення небезпечних факторів пожежі визначеними засобами (встановлення захисних екранів тощо);

5.9.8 за можливості триматися як надалі від джерел іонізуючого випромінювання, використовуючи маніпулятори;

5.9.9 надавати взаємну допомогу, а за необхідності – первинну медичну допомогу.

5.10 Організацію гасіння пожеж проводять позмінно, як правило, із залученням мінімально необхідної кількості працівників охорони Заповідника. КГЛП зобов'язаний створити резерв особового складу для проведення своєчасної заміни на територіях, де максимальний річний ліміт ефективної дози перевищує 50 мЗв.

6. Проведення дозиметричного контролю та забезпечення радіаційної безпеки персоналу

6.1 Під час гасіння пожежі здійснюється дозиметричний контроль, виконання якого проводиться особами, що призначені відповідальними за радіаційну безпеку персоналу та виконання норм радіаційної безпеки під час виконання робіт на радіаційно-небезпечних землях (надалі – представники дозиметричного контролю). За результатами дозиметричного контролю визначається режим роботи працівників та їх радіаційне ураження.

6.2 Виконання дозиметричного контролю під час гасіння пожеж у межах Заповідника проводиться відповідно до положень:

- Норм радіаційної безпеки України (НРБУ-97), що затверджені наказом МОЗ України від 02.02.2008 за №179/2760;

- Основних санітарних правил забезпечення радіаційної безпеки України (ОСПУ-2005), що затверджені наказом МОЗ України від 02.02.2005 за №54;

- Положення про контроль індивідуальних доз опромінення персоналу в зоні відчуження і зоні добровільного (безумовного) відселення, що затверджені наказом ДАЗВ України від 11.09.2012 за №132.

6.3 Представники дозиметричного контролю у разі прибуття на місце пожежі визначають вид та рівень радіаційного забруднення, допустимий час роботи працівників на гасінні пожежі, після чого негайно доповідають результати КГЛП.

6.4 Дозиметричний контроль під час гасіння лісової пожежі поділяється на груповий та індивідуальний.

6.4.1 Груповий дозиметричний контроль проводять представники служби дозиметричного контролю з метою отримання інформації про середні дози опромінення для визначення режиму та категорії працездатності.

6.4.2 Індивідуальний дозиметричний контроль проводить кожний працівник із метою отримання про дози кожної особи, визначення захисних заходів та встановлення ступеня важкості променевого ураження особового складу.

6.5 Представники дозиметричного контролю повинні контролювати індивідуальні дози опромінення працівників та реєструвати отримані дози опромінення особового складу в спеціальному журналі та в картці індивідуального обліку дози опромінення персоналу категорії А;

6.6 Дозиметричний контроль радіоактивного забруднення техніки, майна, одягу, взуття, засобів індивідуального захисту тощо проводять на виході особового складу із осередків радіоактивного забруднення.

6.7 Основні та додаткові засоби індивідуального радіаційного контролю, які використовували під час пожежі, вилучають за місцем розташування підрозділу охорони Заповідника після ліквідації пожежі.

6.8 Представники дозиметричного контролю після ліквідації лісової пожежі зобов'язані підготувати КГЛП звіт щодо отриманих працівниками доз опромінення.

6.9 Дезактивацію засобів пожежогасіння, транспортних засобів, які залучались до гасіння пожеж, проводять на спеціальних майданчиках після ліквідації пожежі.

6.10 Працівникам, які задіяні у гасінні пожеж, заборонено палити, вживати воду, їжу в зоні забруднення, доторкатись забрудненими руками рота, очей, носа, відкритих ран.

7. Особливості гасіння лісових пожеж у режимно-радіаційній зоні №1

7.1 Для проведення розвідки пожежі у режимно-радіаційній зоні №1 (надалі – зона №1) застосовують виключно безпілотні літальні апарати або авіацію (літаки, гелікоптери).

7.2 Організацію гасіння пожеж у зоні №1 проводять за спеціальним планом ??, що враховує заходи радіаційного захисту, за умови отримання відповідних письмових дозиметричних допусків на роботи із гасіння пожежі за умов радіаційної небезпеки. Форма допуску передбачена додатком №.. до цього Наказу.

7.3 З метою мінімізації часу перебування працівників у зоні високого рівня радіаційного забруднення під час гасіння пожеж у зоні №1 використовують дистанційні засоби боротьби з вогнем

7.4 Під час гасіння великих лісових пожеж застосовують авіацію. Рішення про доцільність використання літаків та гелікоптерів із водозливними пристроями приймає оперативний штаб, за погодженням із центральним органом, що реалізує державну політику у сфері цивільного захисту.

7.5 Зупинення та гасіння пожеж без виконання робіт на межі вогню здійснюють шляхом створення загороджувальних мінералізованих смуг та хімічних смуг із використанням наземних механізмів, а також використанням літаків та гелікоптерів.

7.6 Під час гасіння пожеж в зоні №1 за умови високих концентрацій у повітрі альфа-випромінювальних радіонуклідів, працівниками обов'язково використовується ізольований захисний костюм та ЗІЗОД, склад комплексу якого визначений СОУ МНС 72.2-00013528-005:2011 «Комплекти індивідуального захисту рятувальників. Класифікація й загальні вимоги».

7.7 Працівники, які задіяні під час гасіння пожежі, обов'язково використовують прямопоказуючі індивідуальні дозиметри для визначення отриманої дози випромінювання.

7.8 На завершальній фазі гасіння та локалізації пожежі можуть використовуватись пожежні автомобілі із водяним лафетним стволом. Використання автомобілів та важкої техніки дозволяється за умови забезпечення герметичності їх салонів із фільтрацією повітря та підвищеним тиском у кабінах. При цьому вживаються заходи щодо мінімізації потрапляння в кабіну радіаційного забруднення.

8. Особливості гасіння пожеж у режимно-радіаційній зоні №2

8.1 Гасіння пожеж у режимно-радіаційній зоні №2 (надалі - зона №2) виконують в основному звичайними методами, які визначені у розділі 9 цього Наказу, із застосуванням додаткових заходів захисту працівників від шкідливого впливу пилу продуктів горіння.

8.2 На окремих ділянках зони із небезпечними рівнями опромінення, організацію гасіння пожежі проводять за спеціальним планом, що враховує заходи радіаційного захисту, за умови отримання відповідних письмових дозиметричних допусків на роботи із гасіння пожежі за умов радіаційної небезпеки. Гасіння пожеж на таких ділянках проводять згідно з розділом 7 цього Наказу;

8.3 Під час гасіння пожеж на окремих ділянках зони №2 використовують комплект ЗІЗ третьої категорії, що визначений СОУ МНС 72.2-00013528-005:2011 «Комплекти індивідуального захисту рятувальників. Класифікація й загальні вимоги».

8.4 Стволи для гасіння пожежі подають із невітряної сторони та з максимально можливої відстані стільників від місця горіння.

8.5 Під час гасіння пожеж використовують комплекти ЗІЗ першої категорії органів дихання, очей, шкіри або радіаційно-захисні комплекти для пожежних.

8.6 Працівники, які задіяні під час гасіння пожеж, використовують індивідуальні дозиметри.

9. Особливості гасіння пожеж у режимно-радіаційній зоні №3

9.1 Гасіння пожеж у режимно-радіаційній зоні №3 (надалі - зона №3) здійснюють переважно звичайними способами, що використовують під час гасіння лісових пожеж, із застосуванням додаткових заходів щодо захисту працівників від шкідливого впливу та продуктів горіння.

9.2 Під час гасіння пожеж застосовують наступні способи:

- захльостування вогню (збиття полум'я) по крайці пожежі;
- засипання кромки лісової пожежі ґрунтом;
- прокладання загороджувальних мінералізованих смуг та канав;
- зустрічний пал перед крайкою пожежі;
- гасіння водою та вогнегасними речовинами,

9.3 Захльостування вогню по крайці лісової пожежі застосовують для зупинення просування вогню під час гасіння пожеж слабкої та середньої інтенсивності. Захльостування здійснюють мітлами, віниками із зелених гілок, мокрими тканинами, хлопавками, якими збивають полум'я з краю горіння в бік згарища.

9.4 Засипання крайки пожежі ґрунтом застосовують на легких піщаних і супіщаних слабого задерніння ґрунтах, коли застосування захльостування вогню малоефективне, а швидке прокладання загороджувальних смуг неможливе. Засипку ґрунтом вогню здійснюють так, щоб одна половина смуги вкривала вогонь, а друга – горючий матеріал біля крайки горіння. Пеньки, що горять, засипають ґрунтом. Товщина смуги ґрунту повинна бути не менше 6-8 см.

9.5 Прокладання загороджувальних мінералізованих смуг та протипожежних канав виконують тракторною технікою із спеціальними знаряддями або ручними засобами з метою:

- локалізації пожеж без попередньої зупинки їх поширення безпосереднім впливом на крайку;
- локалізації пожеж, поширення яких було зупинено;
- під час використання зустрічного палу від протипожежних канав.

9.6 Загороджувальні мінералізовані смуги та протипожежні канали повинні своїми кінцями впиратись у природні або штучні протипожежні бар'єри (дороги, струмки, мінералізовані смуги). Залежно від сили та швидкості розповсюдження вогню та виду механізмів, прокладають одинарні, подвійні, а за необхідності – і декілька загороджувальних смуг. За відсутності механізованих засобів або неможливості їх застосування (у випадках невеликих лісових пожеж, складнощів маневрування, відсутності транспортних шляхів) мінералізовані смуги прокладають за допомогою ручних знарядь. Загороджувальні смуги створюють завширшки 1,4 м під час виникнення слабких та середніх пожеж (швидкість просування вогню менше 1 м/хв) і завширшки до 9 м. – під час сильних лісових пожеж (швидкість просування вогню більше 3 м/хв).

9.7 Зустрічний пал (керований зустрічний вогонь) здійснюють з метою гасіння верхових пожеж всіх видів, а також низових лісових пожеж високої і середньої інтенсивності. Запуск палу проводять із безпечної відстані, від наявних на площі пожежі природних і (або) протипожежних розривів, а за їх відсутності – від спеціально створених протипожежних канав, прокладених різними способами завширшки від 0,3 м до 9 м залежно від інтенсивності й виду пожежі.

Запалення рослинного покриву ґрунту здійснюють різними способами відпалу перед самим краєм протипожежної канави у бік пожежі за допомогою спеціальних запалювальних апаратів або факелів. Під час гасіння верхових пожеж проводять випалювання надґрунтових горючих матеріалів у смугі, рівній відстані двох можливих стрибків верхової пожежі (до 600 метрів).

Під час локалізації верхових пожеж відступають від фронту на одну третину менше визначеної відстані, прокладають протипожежну канаву та запалюють вогонь назустріч фронту пожежі. Потім відступають на відстань 20-35м від першої канави, прокладають другу, та пускають вогонь у бік першої канави, потім прокладають третю канаву і пускають

вогонь у бік другої канави. При цьому розраховують, щоб у разі підходу фронту пожежі до зустрічного вогню першої канави, весь простір від неї до останньої опорної канави було випалено і ця відстань буде достатньою для локалізації верхової пожежі.

9.8 Гасіння водою і вогнегасними розчинами застосовують із хімічними агентами та петардними матеріалами з метою прямого гасіння крайки лісових пожеж та (або) непрямого гасіння низових сильних та верхових пожеж шляхом створення тимчасових опорних смуг для проведення зустрічного палу.

9.9 Вибір способів і технічних засобів гасіння пожежі залежить від виду, інтенсивності та швидкості поширення, наявності транспортної та водної мережі в районі гасіння, особливостей прилеглої території, наявності сил і засобів пожежогасіння, намічуваних тактичних прийомів і термінів гасіння, метеорологічної обстановки, а також періоду початку гасіння лісової пожежі щодо світлового часу доби визначають КГЛП самостійно.

9.10 Під час гасіння лісових пожеж, залежно від швидкості поширювання вогню, застосовують такі тактичні дії:

одночасне гасіння всієї лінії фронту вогню чи одночасне гасіння найбільш небезпечних осередків на флангах і в тилу з метою створення розривів і розбивання площі горіння на маленькі ділянки для подальшої ліквідації горіння на них. Ці способи застосовують під час гасіння великих пожеж і за наявності достатньої кількості сил і засобів;

ліквідація, у першу чергу, горіння у тилу і послідовний рух флангами вперед, до передньої лінії фронту пожежі з більшою швидкістю, ніж поширюється вогонь;

гасіння з початку краю лісової пожежі (передньої лінії фронту вогню) з подальшим ліквідуванням вогню на флангах і з тилу;

гасіння пожежі, у першу чергу, з флангів із поступовим обмеженням головної частини пожежі;

створення опорної смуги та зустрічного палу.

9.11 У разі гасіння пожежі на схилі більше ніж 20 градусів працівникам заборонено знаходитись вище крайки пожежі.

9.12 У темний період доби гасіння пожежі може проводитись виключно за наявності штучного освітлення.

9.13 Під час гасіння пожеж у зоні №3 використовують комплекти ЗІЗ першої категорії та ЗІЗОД, що прийняті СОУ МНС 72.2-00013528-005:2011 «Комплекти індивідуального захисту рятувальників. Класифікація й загальні вимоги».

9.14 Працівники, які залучені до гасіння пожеж, використовують індивідуальні дозиметри, респіратори, маски та захисний одяг.

10. Гасіння великих лісових пожеж. Залучення додаткових сил та засобів.

10.1 У разі загрози переростання пожежі у велику або для гасіння великої (значної) лісової пожежі створюється відповідний штаб, який координує та забезпечує діяльність сил і засобів, залучених згідно з мобілізаційно-оперативним планом ліквідації пожеж. КГЛП залежно від обставин пожежі може самостійно створити штаб. До складу штабу входять посадові особи, залучені згідно з мобілізаційно-оперативним планом ліквідації пожеж.

10.2 Критерієм віднесення лісових пожеж до великих можуть бути:

- декілька пожеж, що виникли протягом доби та/або одночасно;
- пожежа, що вийшла із під контролю;
- пожежа в зоні №1 загальною площею до 10 га, або яка триває до 3 год.;
- пожежа в зонах №2,3 загальною площею до 20 га., або яка триває до 8 год.;
- пожежа, яка не була ліквідована у день виникнення;
- пожежа, яка надає великі димові викиди.

10.3 У разі набуття пожежею ознак надзвичайної ситуації (згідно із класифікаційними ознаками надзвичайних ситуацій) організацію її гасіння здійснюють відповідно до вимог законодавства, що врегульовує порядок ліквідації надзвичайних ситуацій.

10.4 У разі необхідності збільшення сил та засобів для гасіння великих пожеж, КГЛП зобов'язаний через штаб своєчасно залучити додаткові сили, в тому числі, які розташовані за межами Заповідника. Диспетчер Заповідника зобов'язаний негайно довести вимогу КГЛП до оперативного чергового центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері управління зоною відчуження та зоною безумовного (обов'язкового) відселення, черговому Оперативно-рятувальній служби цивільного захисту та диспетчерам суміжних постійних лісокористувачів.

10.5 Старша посадова особа підрозділу, який направляється для гасіння пожежі на територію Заповідника повинна мати список особового складу та перелік техніки, за формою, що встановлена додатком ?? цього Наказу. Копію вказаного списку завчасно направляють черговою частиною Оперативно-рятувальній служби цивільного захисту або диспетчером суміжного постійного лісокористувача диспетчеру Заповідника засобами факсимільного або електронного зв'язку для оформлення перепусток.

10.6 Особовий склад Оперативно-рятувальній служби цивільного захисту, працівники суміжних постійних лісокористувачів, які залучаються до гасіння пожежі на території Заповідника як додаткові сили, зобов'язані:

- бути обізнаними щодо можливих рівнів опромінення;
- попередньо пройти медичний огляд та навчання основам радіаційної безпеки та протирадіаційного контролю;
- мати із собою засоби індивідуального захисту особового складу (ЗІЗОД), а також паспорти та службові посвідчення.

До початку залучення до в'їзду на територію Заповідника у кожного працівника повинна попередньо відібрана письмова згода на роботу у радіаційно-небезпечних умовах.

10.7 Підрозділи, що залучаються для гасіння пожеж на території як додаткові сили, прибувають на територію через контрольно-пропускні пункти, визначені мобілізаційно-оперативним планом.

10.8 Підрозділи, які прибувають для гасіння пожеж на територію Заповідника повинні бути забезпечені у достатній кількості приладами дозиметричного контролю та засобами індивідуального захисту. Контроль наявності приладів дозиметричного контролю та засобів індивідуального захисту покладено на керівників відповідних підрозділів.

10.9 Підрозділи, які залучають до гасіння пожеж, підпорядковані КГЛП та зобов'язані постійно інформувати один одного про ухвалені рішення; забезпечувати об'єктивність та достовірність інформації, що передається;

10.10 Рішення про доцільність використання авіації на гасінні великої пожежі, яка не набула ознак надзвичайної ситуації, приймає КГЛП за погодженням із керівником центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері управління зоною відчуження та зоною безумовного (обов'язкового) відселення. Під час гасіння пожеж, що набули ознак надзвичайної ситуації – рішення про застосування авіації приймає штаб із ліквідації наслідків надзвичайної ситуації.

10.11 Застосування авіації організовують та реалізують КГЛП відповідно до тактики і стратегії гасіння. Авіаційне гасіння лісових пожеж здійснюють за безпосередньої взаємодії екіпажу повітряного судна з КГЛП. Під час знаходження на краю лісової пожежі наземних сил пожежогасіння, заборонено виконувати авіаційне гасіння (зливи) із літаків та гелікоптерів із водозливними пристроями за відсутності радіозв'язку між екіпажем повітряного судна та наземним підрозділом охорони Заповідника або штабом із ліквідації надзвичайної ситуації.

10.12 Під час створення декількох оперативних дільниць для гасіння пожежі, кожна дільницю забезпечують поквартальними мапами відповідних ділянок лісу.

10.13 Порядок взаємодії між підрозділами охорони Заповідника та підрозділами ОРС, суміжними постійними лісокористувачами, які залучені до гасіння лісової пожежі, визначають у порядку встановленому мобілізаційно-оперативним планом, а в питаннях, які не визначені цим планом – КГЛП.

10.14 КГЛП під час залучення додаткових сил зобов'язаний визначити:

- ділянки робіт для кожного підрозділу;
- порядок проведення робіт для підрозділів, що виконують завдання на суміжних ділянках;
- час та місце зосередження зусиль під час спільного виконання складних завдань;
- порядок обміну інформацією про зміну обстановки та хід виконання робіт на суміжних ділянках;
- порядок надання термінової взаємодопомоги.

10.15 Периметр великої пожежі з урахуванням рельєфу місцевості, рослинного покриву, наявності природних і штучних рубежів і наявних сил і засобів пожежогасіння за рішенням КГЛП може розмежовуватися на сектори і ділянки лісової пожежі, за якими КГЛП закріплює відповідальних осіб. Вказані особи забезпечують збір інформації про поточну обстановку, забезпечення робіт і керівництво всіма залученими силами і засобами пожежогасіння, організацію їх взаємодії на цьому секторі (ділянці) лісової пожежі.

10.16 Підрозділи ОРС та суміжних постійних лісокористувачів залишають місце пожежі тільки за його погодженням із КГЛП або штабу із ліквідації надзвичайної ситуації. Залишення місця пожежі підрозділами ОРС без погодження із КГЛП можливе лише у виняткових випадках, пов'язаних із загрозою життя і здоров'ю особового складу або за викликом оперативно-диспетчерської служби обласного підрозділу ОРС. Про залишення місця пожежі керівники негайно доповідають КГЛП.

10.17 Забороняється виїзд за межі Заповідника особового складу, одягненого у ЗІЗ, який брав участь у гасінні пожеж.

10.18 Після ліквідації пожежі, особовий склад підрозділів ОРС та суміжних постійних лісокористувачів проходить радіаційний контроль через спеціальні установки на КДП. У разі перевищення рівня забруднення виконують дії, передбачені п. 12.5 цього Наказу. Виїзд за межі Заповідника транспортних засобів, що були залучені до гасіння лісової пожежі, дозволено у разі не перевищення встановлених рівнів радіоактивного забруднення.

10.19 Підрозділи охорони Заповідника та ОРС, суміжні постійні лісокористувачі цивільного захисту в узгоджені строки, але не рідше одного разу на рік (?), проводять спільні тактичні навчання із гасіння лісових пожеж.

11. Ліквідація пожеж

11.1 Після локалізації пожежі працівники, як були залучені до гасіння пожежі, повинні особисто оглянути кромку лісової пожежі або залучити для огляду частин кромки пожежі працівників залучених підрозділів ОРС та суміжних постійних лісокористувачів із метою підтвердження надійності локалізації всієї кромки пожежі. У місцях, де виявлено необхідність посилити локалізацію, негайно проводять заходи з прокладання додаткових загороджувальних та мінералізованих смуг.

11.2 Спостереження за локалізованою пожежею та її остаточне гасіння полягає у ліквідації осередків горіння, що залишилися на пройденій пожежею площі після її локалізації. Ліквідацію всіх осередків горіння усією площею згарища здійснюють тоді, коли вона не перевищує 5-10 га. У разі великих площ згарищ осередки горіння, які залишилися після локалізації, гасять тільки на смузі завширшки 50-100 м від зовнішнього краю пожежі. Після повної ліквідації пожежі повинні бути виставлені працівники для охорони її місця на випадок виникнення окремих осередків горіння. Час охорони визначають залежно від метеорологічних умов.

11.3 Ліквідація пожежі є завершальною стадією, коли встановлюється відсутність умов для відновлення пожежі, після завершення робіт із локалізації. Після ліквідації пожежі

проводять припинення всіх робіт із гасіння і повернення сил та засобів пожежогасіння до місць постійної дислокації або направлення їх на гасіння інших пожеж.

11.4 Після ліквідації пожежі представником дозиметричного контролю проводиться попередній дозиметричний контроль працівників, які були залучені до гасіння пожеж, пожежно-технічного-обладнання і техніки для вирішення питання про направлення їх до найближчого стаціонарного пункту служби дозиметричного контролю і санітарної обробки.

11.5 У разі перевищення контрольних рівнів забруднення працівників та пожежно-технічні засоби й обладнання направляють до спеціальних пунктів дезактивації (ПуСО), а робочий та захисний одяг – до спеціалізованої пральні. КГЛП забезпечує необхідні заходи щодо зменшення кількості радіоактивних відходів, а за необхідності – надання працівникам змінного робочого одягу на період дезактивації забрудненого. Одяг, що не підлягає дезактивації, направляють на утилізацію.

11.6 Після ліквідації пожежі отримані працівниками дози опромінення реєструє особа, відповідальна за дозиметричний контроль, у картках індивідуального обліку дози опромінення персоналу категорії А. Звіт щодо отриманих працівниками дозових навантажень передають керівнику робіт.

11.7 Якщо по закінченні гасіння пожеж радіоактивне забруднення перевищує встановлені контрольні рівні, проводять санітарну обробку працівників та дезактивацію обладнання, засобів, техніки.

12. Особливості гасіння пожеж на торфовищах та відкритих територіях

12.1 Під час гасіння пожеж торф'яних полів КГЛП зобов'язаний створити штаб на пожежі. Основні сили та засоби зосереджують з боку торф'яного масиву або лісового масиву чи перелогів.

12.2 У разі гасіння торф'яних (підземних) пожеж у лісі застосовують окопування каналів до мінерального ґрунту чи насиченого водою шару торфу. Також можуть бути застосовані потужні струмені води за допомогою насосних установок і напірних мотопомп. У випадках багатьох осередків під час торф'яних лісових пожеж, що виникають на торф'янистих ґрунтах, в результаті низової лісової пожежі, гасіння проводять шляхом локалізації усієї ділянки, на якій розташовані осередки горіння.

12.3 У разі застосування торф'яних стволів для ліквідації торф'яної пожежі необхідно обробити смугу завширшки 0,7-0,8 м, що прилягає до кордону пожежі. Для створення смуги свердловини розташовують у два ряди на відстані 0,3...0,4 м одна від одної.

12.4 Осередок торф'яної пожежі, що недавно виник, може бути ліквідований відділенням шарів палаючого торфу від країв каналу, яка утворюється внаслідок загоряння. Межі каналу варто обробити водою зі змочувачем або хімікатами з вогнегасників. Кромку пожежі можна загасити струменями води зі змочувачем без видалення палаючого торфу.

12.5 Після ліквідації пожежі, ділянку, що була пройдена вогнем, необхідно періодично оглядати до випадіння інтенсивних опадів.

12.6 Гасіння пожеж на перелогах.....?